

JÄRFÄLLA KOMMUN

UNITED
BY OUR
DIFFERENCE

Samrådsunderlag restaurering av del av Bällstaån,

– Tillståndspliktig vattenverksamhet.

Samråd den 19 september- 4 oktober 2011

2011-09-12

Upprättad av: Anne Thorén

Uppdragsnr: 10152045		
Daterad: 2011-08-04		
Reviderad:		
Handläggare: Anne Thorén	Status: utkast samrådsunderlag	

Samrådsunderlag - Ansökan om tillstånd för att restaurera en del av Bällstaån (vattenverksamhet).

Sökande

Järfälla Kommun
177 80 JÄRFÄLLA
Organisationsnummer: 212000-0043

Kontaktperson: Per Skyllberg
Tel. 08-580 289 25
Per.Skyllberg@jarfalla.se

Byggare

JM AB
Stockholm Marknad
169 82 Stockholm

Kontaktperson: Marcus Nordlund
Tel: 08-782 18 01
marcus.nordlund@jm.se

Konsult

WSP Environmental
121 88 Stockholm
Tel: 08-688 60 00
Fax: 08-688 69 22

Kontaktperson Anne Thorén,
Tel. 08- 688 67 95
Anne.thoren@wspgroup.se

WSP Sverige AB
Organisations nummer: 556057-4880
Styrelsens säte: Stockholm
www.wspgroup.se

Uppdragsnr: 10152045		
Daterad: 2011-08-04		
Reviderad:		
Handläggare: Anne Thorén	Status: utkast samrådsunderlag	

Sammanfattning

Järfälla kommun avser att söka tillstånd enligt 11 kapitlet miljöbalken för att restaurera den del av Bällstaån som löper intill planområdet Söderdalen i Järfälla kommun. JM planerar att bebygga området med i huvudsak bostäder. De planerade åtgärderna i Bällstaån avser att återskapa ett mer naturligt vattendrag för att höja natur- och friluftsvärdena i området. Åtgärderna kommer att underlätta förutsättningarna för att kunna nå miljö kvalitetsnormerna och miljö kvalitetsmålen.

Tillståndsprocessen

Den planerade restaureringen omfattar en grävning av en bottenyta som är större än 500 m², åtgärderna är därmed en tillståndspliktig vattenverksamhet enligt miljöbalken¹.

Processen att söka tillstånd inleds med ett samråd enligt 6 kapitlet i miljöbalken. Samråd kommer ske genom ett direkt utskick till berörda samt genom information i Mitt i Järfälla, och kommunens informations-tidning Järfälla visar vägen. Underlaget kommer även att finnas tillgängligt på kommunens webb (www.jarfälla.se).

Området ingår ett markavvattningsföretag från 1928 Viksjö- Fastebol. Då det saknas uppgifter om styrelse och kontaktpersoner för markavvattningsföretaget kan de inte få direkt adresserad information. Den planerade annonseringen bedöms ändå ge de som ingår i markavvattningsföretaget tillräcklig information.

Syftet med samrådsunderlaget är att informera sakägare, intresseorganisationer och myndigheter om de planerade arbetena, lokalisering, utformning och förutsedd miljöpåverkan samt att få in synpunkter för de planerade åtgärderna.

De synpunkter som framförs i anslutning till samrådet kommer att beaktas i det fortsatta arbetet med en miljökonsekvensbeskrivning och i den formella tillståndsansökan.

Bakgrund

Söderdalen är ett planområde söder om Frihetsvägen i sydvästra Jakobsberg, Järfälla kommun. Enligt kommunens planering ska det befintliga industriområdet omvandlas till ett område med bostäder, lokaler för när-service och allmänna platser. Planförslaget omfattar 1200-1300 lägenheter. Enligt gällande tidplan ska detaljplanen antas 2012. Byggnationen beräknas ta 10-15 år.

I anslutning till planområdet finns en del av Bällstaån. Enligt gestaltningsprogrammet för detaljplanen² ska den delen av ån och en planerad damm för omhändertagande av dagvatten utformas som en s.k. vattenpark.

I Stockholmsområdet har en stor del av de naturliga vattendragen försvunnit genom kulverteringar och bortledning av vattnet i dagvattensystem. Bällstaån är en av de få stora åar i Stockholmsområdet som fortfarande finns kvar. Vattnet i ån består till stor del av dagvattentillrinning från gator och bebyggelse. En del av tillrinningen av dagvatten kommer även från industriområden. Vattenkvaliteten i ån bedöms vara dålig.

Den del av Bällstaån ån som gränsar till Söderdalen ser idag mer ut som ett dike än ett naturligt vattendrag. Ambitionen med restaureringen är att återskapa ett mer naturligt vattendrag för att höja natur- och fri-

¹ 19 § Förordning om vattenverksamheter (1998:1388).

² Gestaltningsprogram för detaljplan för Söderdalen, Fastigheten Jakobsberg 2:2283 m.fl. 2011-05-03

Uppdragsnr: 10152045		
Daterad: 2011-08-04		
Reviderad:		
Handläggare: Anne Thorén	Status: utkast samrådsunderlag	

luftsvärdena i området. De åtgärder som kommer att vidtas innebär ett formellt krav på tillstånd för vattenverksamhet (11 kapitlet i miljöbalken). I området finns en bro, eventuellt kommer tillståndsansökan även omfatta en förändring av den.

Alternativ till lokaliseringen bedöms inte behöva redovisas i ansökan då syftet med åtgärderna är förbättra natur- och friluftsvärdena i den specifika delen av Bällstaån som ligger intill planområdet Söderdalen.

Beskrivning av området

Den aktuella sträckan av Bällstaån löper i en rak och öppen fåra i sydostlig riktning. Karaktären är mer ett dike än ett naturligt vattendrag. De intilliggande områdena består huvudsakligen av öppen gräsmark. Åfåran är grund och smal samt har branta slänter. Enstaka buskar och träd växer längs med vattendraget. I åsträckans västra och östra delar är dock Bällstaån inramad av Salix. Den raka sträckningen påminner om att Bällstaån tidigare har använts som farled.

Norr om Bällstaån finns Järfälla södra industriområde med ett flertal mindre verksamheter. Intill Järfällavägen finns en stor transformatorstation och intill Elverksvägen ligger en bensinstation. Stora ytor norr om ån används av ett byggföretag och för uppställning av maskiner. I övrigt förekommer bilvård, kontorsbyggnader, lager och förråd i närområdet. Söder om Bällstaån bedriver Saab AB verksamhet.

Dagvatten avleds till denna del av Bällstaån genom diffus avledning från Järfälla södra industriområde. Dagvatten avleds också från Saab AB:s område. Dagvatten från stora delar av Jakobsbergs centrala och västra delar tillförs från väster

Grundvattennivån i de låglänta delarna närmast Bällstaån bedöms ligga nära markytan på en höjd om cirka +10 meter.

Bällstaån är förorenad och ekologiskt känslig. Den kemiska statusen i Bällstaån har av vattenmyndigheten klassificerats som god (pga. brist på mätdata). Den ekologiska statusen har klassats som dålig. Enligt tidigare undersökningar (1992) är åns bottensediment påverkade av olja och mycket höga kopparhalter. Prover av bottenfaunan, som sker vartannat år sedan 1999, tyder på att den är kraftigt påverkad av både föroreningar och övergödning.³

En provtagning av sedimenten respektive tidigare upplagda rensmassor vid dikeskanten genomfördes i juni 2011⁴. Undersökningen visade att det finns höga halter av föroreningar i bottensediment och förhöjda halter i de tidigare upplagda rensmassorna. I jordarna norr om ån uppmättes förhöjda halter av organiska föroreningar och låga till höga halter av metaller. I rensmassor söder om ån var det låg till förhöjd halt av oljekolväten, förhöjd halt av PCB och metaller samt spår av bekämpningsmedel. I bottensedimentet var halten av alifatiska kolväten hög, halten av aromatiska kolväten och PAH förhöjda det uppmättes även spår av ftalater.

³ Järfälla kommun. Detaljplan för Söderdalen, fastigheten Jakobsberg 2:2283 m. fl., Järfälla

⁴ WSP Rapport Miljöteknisk provtagning Bällstaån 2011-07-04.

Uppdragsnr: 10152045		
Daterad: 2011-08-04		
Reviderad:		
Handläggare: Anne Thorén	Status: utkast samrådsunderlag	

Gällande planer och tillstånd

I den gällande översiktsplanen⁵ är området redovisat som befintligt verksamhetsområde och ett utvecklingsområde där större förändring väntas ske. För området gäller delar av detaljplanerna S 1964-03-25, D 1990-07-26 och S 1968-01-31 A. Området är idag huvudsakligen planlagt för industriändamål. I översiktsplanen anges även följande mål och inriktning för Bällstaån;

- Bällstaåns värde för rekreation bör höjas. Ån bör utvecklas till ett tilltalande inslag i landskapet.
- Förutsättningarna för växt- och djurlivet ska förbättras.
- Tillförseln av föroreningar och näring ska minska.
- Järfälla ska delta i det mellankommunala samarbetet kring att förbättra Bällstaåns kvaliteter.

Enligt kommunens miljöplan ska Bällstaån ha en god vattenstatus 2020.

Det pågår en detaljplanering av området (Söderdalen, fastigheten Jakobsberg 2:2283 m.fl., Järfälla kommun 2011-05-06). Planens syfte är att omvandla Jakobsbergs södra industriområde till ett område för bostäder i form av flerbostadshus med tillhörande kringsservice och allmänna platser. En restaurering av den intilliggande sträckningen av Bällstaån ingår i planen. Ett förslag till detaljplan kommer att vara på samråd under sommaren 2011.

Området ingår i båtadsområdet för ett markavvattningsföretag Viksjö- Fastebol från 1928. Stora delar av båtadsområdet ingår idag i detaljplanlagt område med kommunal hantering av dagvattnet. Kommunen har därför bedömt att det troligen saknas fastigheter som har intresse av en fortsatt drift av markavvattningsföretaget.

Gällande bestämmelser och skydd enligt miljöbalken

Miljömål (2 kap. miljöbalken)

I Sverige finns 16 antagna nationella miljökvalitetsmål. Dessa skall vara vägledande vid fysisk planering och projektering. Följande mål har bedömts som relevanta för den nu aktuella tillståndsansökan:

Giftfri miljö
 Ingen övergödning
 Levande sjöar och vattendrag
 Myllrande våtmarker
 God bebyggd miljö
 Ett rikt växt- och djurliv

⁵ Översiktsplan 2001, aktualitetsförklarad 2007

Uppdragsnr: 10152045		
Daterad: 2011-08-04		
Reviderad:		
Handläggare: Anne Thorén	Status: utkast samrådsunderlag	

Riksintresse (3 och 4 kap. miljöbalken)

Järnvägen (Mälarbanan) är av riksintresse och gränsar till det aktuella området.⁶

Inom området finns inga kända fornlämningar. Om man vid grävning eller annat arbete påträffar fornlämning föreligger anmälningsplikt enligt kulturminneslagen.

Miljökvalitetsnormer (5 kap. miljöbalken)

I miljöbalkens 5 kap. finns bestämmelser om miljökvalitetsnormer, de anger vilken miljökvalitet som ska uppnås när det gäller luft, vatten och buller. För denna ansökan är miljökvalitetsnormer för vatten aktuella.

Vattenmyndigheten för Norra Östersjöns vattendistrikt har i beslut⁷ fastställt miljökvalitetsnormer (MKN) för vattenförekomsterna i distriktet. Följande miljökvalitetsnormer är beslutade för Bällstaån⁸

- God ekologisk status 2021, med undantag för övergödning (tidsfrist till 2021),
- God kemisk ytvattenstatus 2015 (exklusive kvicksilver)

För skyddade områden finns beslutade normer för Avloppskänsliga vatten fosfor – inland (enligt Avloppsvattendirektivet -SECM001), Tillrinningsområde till avloppskänsliga vatten kväve (enligt Avloppsvattendirektivet -SECM002), Avloppskänsliga vatten fosfor – inland (enligt Avloppsvattendirektivet -SELK001).

När det gäller statusklassificeringen har vattenmyndigheten angivit att den ekologiska statusen dålig och den kemiska god. När det gäller kemisk status beror bedömningen på att vattenmyndigheten saknat mätunderlag.

Vattenmyndigheten anser att det är risk för att MKN för den ekologiska statusen inte kommer att kunna uppnås 2015. Bedömningen har gjorts utifrån aktuella bedömningar av ekologisk status och förekomsten av miljöproblem. Med gällande tidsfrist ska miljökvalitetsnormen god status uppnås 2021.

Den dåliga statusen för näringsämnen och påväxtalger visar på övergödning. Bällstaån är ett av länets mest utsatta och påverkade vattendrag. Påverkan från dagvattnet från det urbaniserade avrinningsområdet kommer att bidra till en fortsatt hög belastning av näringsämnen.

En bedömning av påverkan är gjord utifrån en GIS-baserad påverkansanalys som är gemensam för hela Norra Östersjöns vattendistrikt. Påverkansanalysen indikerar att vattenförekomsten ligger inom ett riskområde för föroreningar från hårdgjorda ytor dvs. tätorter, industriområden, hamnar och flygplatser. Vilket innebär en risk för belastning av tungmetaller, industriella föroreningar och andra föroreningar. Vid den preliminär bedömning av Risk bedöms därför att Vattenförekomsten är i riskzonen för att inte klara kravet på kemisk status år 2015. I bedömningen har det inte tagits någon hänsyn till ekonomiska analyser eller framtida samhällsutveckling. Det har inte heller gjorts någon bedömning av trender.

Områdes- och artskydd (7 och 8 kapitlet miljöbalken)

Enligt Järfälla kommun saknar Bällstaån strandskydd.

⁶ Sveriges Länkartor 2011-0614.

⁷ Dnr 537–10295–09

⁸ SE 658718–161866

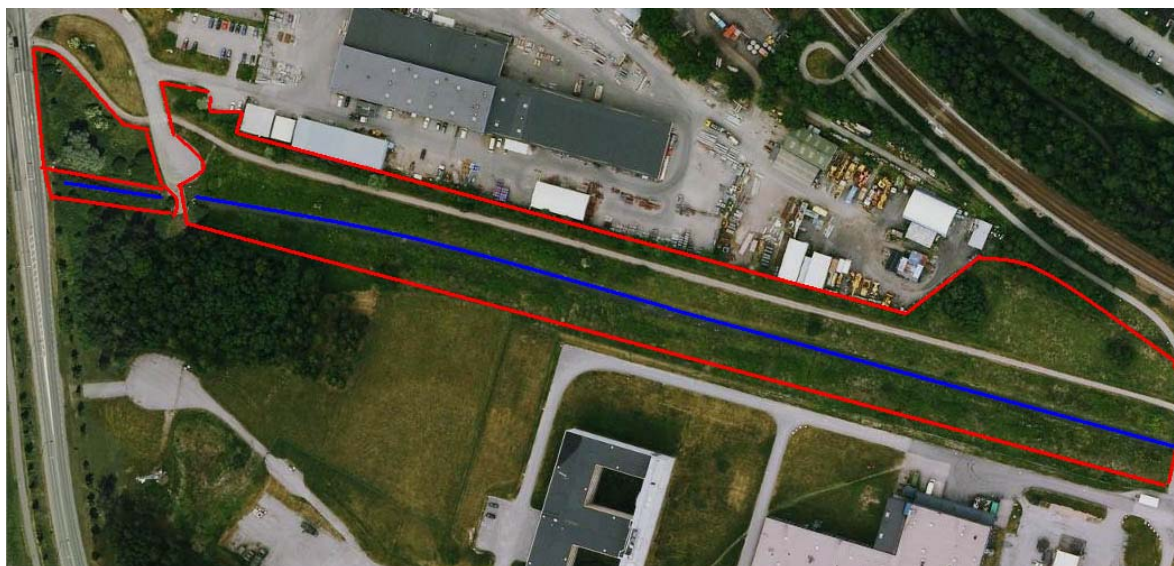
Uppdragsnr: 10152045		
Daterad: 2011-08-04		
Reviderad:		
Handläggare: Anne Thorén	Status: utkast samrådsunderlag	

Vegetation och djurliv

Vegetationen i och utmed ån inventerades översiktligt 2011-07-11, se figur 1. Sammanfattningsvis konstaterades att vattendraget och dess närmaste omgivning är starkt påverkat. Vegetationen är typisk för igenväxande åkermark, nära ett vattendrag. De dominerade vattenväxterna är stor igelknopp (östra delen) och vattenpilört (västra delen). Bredkaveldun är vanligt förekommande även Säv och svalting förekommer. Längst med ån dominerar ogräs som brännässla, ryssgubbe, åkertistel och älgört.

I lövträddungarna i den västra delen av området förekom mycket småfågel.

Vattendraget med dess vegetation och de intilliggande lövskogsdungarna bedöms ha en stor betydelse för djurliv och rekreation. Området bedöms ha en stor potential för förbättringar när det gäller natur- och rekreationsvärden. ,

Figur 1. Bällstaån. Järfällavägen syns i vänsterkant av bilden, norr om ån syns dels en gång- och cykelväg dels ett industriområde och sydost om ån syns SAAB-området.

Planerade åtgärder

Syftet med de planerade åtgärderna är att återskapa ett mer naturligt vattendrag för att höja natur- och friluftsvärdena i området. Åfåran kommer att breddas till 4 meter och slänten mot bostäderna kommer att göras mer flacka. Djupförhållandena kommer inte att ändras.

Vattendraget kommer av kulturhistoriska skäl även framöver att ha en rak sträckning. För att kunna förbättra variationen i vattenflödet i den aktuella sträckan men även flödesutjämningen i vattendraget som helhet kommer stenar etc. att användas för att skapa dämningseffekter. Dämningsåtgärderna kommer att utformas på ett sådant sätt att de inte orsakar vandringshinder.

För att bl.a. förbättra skuggningseffekterna och därmed förhindra framtida igenväxning kommer den befintliga växtligheten att kompletteras med träd och buskar samt växter av våtmarkskaraktär. Den del av åsträckan som i dagsläget upplevs som öppen kommer att planteras med exempelvis Salix.

Uppdragsnr: 10152045		
Daterad: 2011-08-04		
Reviderad:		
Handläggare: Anne Thorén	Status: utkast samrådsunderlag	

De befintliga dagvattenutsläppen som utmynnar i åns norra sida kommer att försvinna när industribebyggelsen ersätts med bostäder. Dagvattnet från planområdet kommer att renas i en damm före det släpps ut i ån.

Den befintliga gång- och cykelvägen behålls och strandpromenaden kompletteras med sittbryggor i olika nivåer.

Figur 2. Översiktskarta. En röd ring markerar den för restaurering aktuella delen av Bällstaån

Miljöpåverkan

De föreslagna åtgärderna för att restaurera denna del av Bällstaån bedöms vara biotopvårdande och i linje med gällande miljö kvalitetsnormer, hänsynsregler och miljö kvalitetsmål. Åtgärderna kommer att innebära att natur- och friluftsvärdena förbättras jämfört med förhållandena idag. Effekten av restaureringen överensstämmer med de mål och den inriktning för Bällstaån som anges i kommunens översiktsplan.

Det finns risk för en viss temporär negativ påverkan under anläggningskedet. Exempel på det är att när grävarbeten genomförs finns en risk för grumling och frisättning av föroreningar från sedimenten och de tidigare upplagda rensmassorna. De maskiner som används i anläggningsarbetet medför utsläpp till luft och orsakar buller.

Hur omfattande den negativa påverkan blir beror till stor del på hur åtgärderna genomförs, valet av teknisk utrustning och skyddsåtgärder.

Efter det att anläggningsarbetet avslutas bedöms förhållandena i Bällstaån vara bättre än vad de är idag. Restaureringen bedöms inte medföra några negativa miljöeffekter.

Uppdragsnr: 10152045		
Daterad: 2011-08-04		
Reviderad:		
Handläggare: Anne Thorén	Status: utkast samrådsunderlag	

Järfälla kommun har beräknat att den ändrade markanvändningen i planområdet Söderdalen innebära att belastningen av föroreningar till Bällstaån kommer att minska med mellan 55-80% beroende på förorening, jämfört med förhållandena idag⁹. De planerade dagvattenlösningarna kommer dessutom att minska belastningen av föroreningar ytterligare. Därmed görs bedömningen att det kommer att vara en mycket liten andel föroreningar som kommer till Bällstaån från planområdet efter det att detaljplanen har genomförts.

Risk och säkerhet

En översvämningsskartering visar att hela området klarar 100 års nivå. Ett mått som är aktuellt när man pratar om översvämningar är det så kallade 100-årsflödet eller 100-årsnivån. Med en händelses återkomsttid menas att den inträffar eller överträffas i genomsnitt en gång under denna tid. Det innebär att sannolikheten för exempelvis ett 100-års flöde är 1 på 100 för varje enskilt år. Sannolikheten för att flödet ska inträffa 1 gång under 100-årsperioden är 63 procent och sannolikheten att det ska inträffa 2 gånger under samma period är 40 procent

Förslag till skyddsåtgärder och riskhantering

Dagvattnet i Söderdalen kommer att renas lokalt i en dagvattendamm före det avledas till Bällstaån.

Sediment och rensmassor kommer att utifrån föroreningsgrad att omhändertas på godkänd deponeringsanläggning.

Lämplig tidpunkt för genomförandet kommer att väljas utifrån förutsättningarna på platsen styrande parametrar kommer vara ett lågt vattenflöde och en period som minimerar skadan på bl.a. fisk. Och groddjur. Under anläggningsarbetet kommer lämplig utrustning för att begränsa grumlingen att användas, troligtvis länsar med geotextilier.

JM tillämpar en miljöanpassad upphandling vilket innebär krav på de som utför transport och maskinarbeten. Miljökrav ställs enligt Trafikverkets QIII system.

Samråd 19 september- 4 oktober 2011

Syftet med samrådet är såväl att informera de som är berörda som att få in synpunkter på de planerade åtgärderna. Inkomna synpunkterna kommer att tas omhand i det fortsatta arbetet med att utarbeta miljökonsekvensbeskrivningen och ansökan om tillstånd enligt miljöbalken.

Synpunkter tas tacksamt emot senast den 4 oktober 2011 på följande adress:

WSP Environmental
Anne Thorén
121 88 Stockholm-Globen

Eller per e-post till: anne.thoren@wspgroup.se

⁹ Dagvattenutredning 2011-02-07, Dnr Kst 2010/141

Uppdragsnr: 10152045		
Daterad: 2011-08-04		
Reviderad:		
Handläggare: Anne Thorén	Status: utkast samrådsunderlag	

Frågor med anledning av samrådet kan ställas till Per Skyllberg, Järfälla kommun, Marcus Nordlund JM (planeringen av området), och till Anne Thorén (miljö) Kontaktuppgifter finns på sidan 2.

Sändlista

Stockholms stad, kommunstyrelsen@stockholm.se

Stockholm vatten, stockholmvatten@stockholmvatten.se

Vattenmyndigheten, vattenmyndigheten.vastmanland@lansstyrelsen.se

Havs- och vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se

Trafikverket, trafikverket@trafikverket.se

Danske Bank, Danske Renting AB, Box 7523, 103 92 Stockholm

SAAB AB, Hans-Erik Hjelm, hans-erik.hjelm@saabgroup.com, (08 580 847 20)

Om möjligt med markavvattningsföretaget.

Bällstaågruppen, stina.thornelof@stockholm.se

Järvafältets Ornitologiska Klubb olle.bernard@comhem.se

Naturskyddsföreningen i Järfälla, styrelsen.jarfalla@naturskyddsforeningen.se